

Samen vormgeven aan
**Een gezonde en veilige
sekswerksector in Den Bosch**
via Participatief Actieonderzoek

November 2022, Minke Dijkstra en Mischa Tydeman

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Een gezonde en veilige sekswerksector in Den Bosch	4
Aanleiding en achtergrond	4
Wat is actieonderzoek?	4
Het PAO-ontwerp.....	4
PAO-ontwerp: Een gezonde en veilige sekswerksector in Den Bosch	4
De aanpak	6
De oriëntatie	6
De systeemexploratie	6
Inzichten delen, oplossingsidentificatie, actieplan cocreatie	6
Formalisatie en overdracht	8
Monitoring en evaluatie	8
Resultaten uit het actieonderzoek	9
Oplossingsrichtingen.....	9
Actueel beleid	10
Samenwerkend beleid	14
Transparant beleid.....	17
Conclusie en discussie	18
Nawoord	20
Bijlage 1 Verder lezen	23
Bijlage 2 Verslagen van de focusgroepbijeenkomsten	24
<i>Terugblik focusgroepbijeenkomst 1 Een gezonde en veilige sekswerksector</i>	24
<i>Terugblik Focusgroepbijeenkomst 2 Samenwerkend beleid</i>	27
<i>Terugblik Focusgroepbijeenkomst 3 Werkplekken</i>	29
<i>Terugblik Focusgroepbijeenkomst 4 Prostitutiecontroles</i>	30

Voorwoord

Voor jullie ligt het verslag van het actieonderzoek dat wij in 2022 mochten faciliteren in Den Bosch. Hierin gingen verschillende belanghebbenden met elkaar in gesprek om plannen te maken en uit te voeren voor een gezonde en veilige sekswerksector in Den Bosch en de regio. Wij zijn enorm blij met deze opdracht waarin we samen met sekswerkers en anderen met dit belangrijke onderwerp aan de slag mochten gaan. En we zijn heel trots op de verbinding die gedurende het actieonderzoek is ontstaan; de samenwerking die enorm is gegroeid; de inzichten die deelnemers op hebben gedaan; de acties die zijn uitgevoerd; de mooie plannen die er liggen voor een actueel beleid dat deelnemers samen verder uit gaan werken!

Sekswerkers zijn degenen die het allergrootse belang hebben bij een sector waar alle sekswerkers veilig zijn. Zij zijn ook degenen die deze wereld het beste kennen. In Den Bosch wordt de kennis, ervaring en expertise van sekswerkers voortaan meegenomen, vóórdát nieuw beleid ontwikkeld wordt. Sekswerkers denken actief mee met het nieuw te vormen beleid, vanaf het allereerste begin.

Als je nu nieuwsgierig bent geworden naar de methodiek Participatief Actieonderzoek en hoe wij dit ingezet hebben in de regio Den Bosch. De methoden die gebruikt zijn tijdens de focusgroepen om het vertrouwen en de samenwerking te laten groeien. De aanbevelingen en de mooie acties in het heden en die in de toekomst zullen plaatsvinden. Lees dan vooral verder!

November 2022, Mischa Tydeman en Minke Dijkstra

Een gezonde en veilige sekswerksector in Den Bosch

Aanleiding en achtergrond

De gemeente Den Bosch is op zoek naar een passende aanpak en beleid om vorm te geven aan een gezonde en veilige sekswerksector in Den Bosch. Het Sex Worker Action Research Project (SWARP) faciliteert door middel van Participatief Actieonderzoek (PAO) het proces waarbij alle betrokkenen samen oplossingen zoeken, uitwerken en uitvoeren om positieve verandering tot stand te brengen. Met deze aanpak kunnen sekswerkers, de gemeente, zorg- en hulpverleningsorganisaties, politie, toezichthouders, exploitanten, woningcorporaties en alle andere betrokkenen gezamenlijk vormgeven aan een gezonde en veilige sector in Den Bosch.

Wat is actieonderzoek?

Participatief Actieonderzoek is een benadering die mensen in staat stelt met elkaar complexe problemen in hun dagelijks (werk)leven op te lossen. Alle betrokkenen worden bij elkaar gebracht om door middel van een dialoog -een communicatievorm die erop gericht is de ander te begrijpen en van elkaar te leren - tot nieuwe inzichten te komen met als doel om een positieve verandering teweeg te brengen. PAO vormt de brug tussen wetenschap en de praktijk en zet aan tot actie. Oplossingen worden doorontwikkeld tot concrete plannen. Doordat iedereen hieraan bijdraagt worden oplossingen breed gedragen.

Het PAO-ontwerp

Een Participatief Actieonderzoek (PAO) begint met een PAO-ontwerp. Onderstaand ontwerp is ingevuld op basis van de gesprekken met de opdrachtgever. Het is een voorlopig en flexibel ontwerp dat gedurende het actieonderzoek continu aangepast kan worden aan de lokale vraag en omstandigheden.

PAO-ontwerp: Een gezonde en veilige sekswerksector in Den Bosch

Huidige situatie:

Op dit moment bestaat er geen duidelijke integrale aanpak of up-to-date beleid voor een gezonde en veilige sekswerksector in Den Bosch. Verschillende betrokkenen zijn met elkaar op zoek naar hoe zij hier vorm aan kunnen geven.

Gewenste situatie:

Een gezamenlijk vormgegeven veilige en gezonde sekswerksector in Den Bosch

PAO-doel:

Het met belanghebbenden co-creëren en realiseren van plannen voor een gezonde en veilige sekswerksector in Den Bosch

PAO-hoofdvraag:

Welke plannen kunnen betrokkenen cocreëren en realiseren om een gezonde en veilige sekswerksector vorm te geven?

Subvragen:

Wat is de huidige situatie?

Wat is de gewenste situatie?

Wat is de behoefte?

Wat zijn mogelijke oplossingsrichtingen?

Wat is de motivatie van de betrokkenen om de situatie te veranderen?

Wat zijn belangrijke assets?

PAO-community:

Sekswerkers, ervaringsdeskundigen, belangenbehartigers, klanten, exploitanten, Gemeente 's-Hertogenbosch: domein Maatschappelijke ontwikkeling & Veiligheid, Handhaving/ PCT, AVIM Oost-Brabant, basisteams van politie/wijkagenten, MO Den Bosch, GGD, zorgpartners e.a.

Methodologie:

Interviews, focusgroepen, observatie, creatieve methoden zoals Photo Voice, Transect Walks of rollenspellen. In de fase van het uitwerken van de actieplannen kunnen we methoden inzetten zoals de Road to Progress, doelenboom en methoden voor prioritering.

Concepten:

Sekswerk, veiligheid, gezondheid, sekswerksector

De aanpak

Een actieonderzoekstraject doorloopt een aantal stadia en onderdelen. Namelijk: de oriëntatie, de systeemexploratie, de fase van inzichten delen en oplossingsidentificatie, actieplan cocreatie, formalisatie en overdracht. Hieronder beschrijven wij wat we in deze verschillende fasen hebben gedaan.

De oriëntatie

In februari 2021 hebben wij in de oriëntatiefase kennisgemaakt en oriënterende gesprekken gevoerd met de belangrijkste partners vanuit de Gemeente Den Bosch, de Maatschappelijke Opvang, een aantal sekswerkers en ervaringsdeskundigen. Met elkaar hebben wij in kaart gebracht wat er speelt in de regio en welke partijen er bij het actieonderzoek betrokken moeten worden. Dit is in lijn met wat we in de eerste informele gesprekken met de opdrachtgever hebben gehoord. Het PAO-ontwerp en de hoofdvraag hoeven niet te worden aangepast. Op verzoek van de betrokkenen besluiten we het actieonderzoek niet uitsluitend tot de gemeente Den Bosch te beperken, maar waar mogelijk ook breder te trekken naar de regio Noordoost Brabant.

De systeemexploratie

In de systeemexploratie hebben wij in een periode van ongeveer twee maanden bij meer dan dertig betrokkenen diepte-interviews afgenomen. Waaronder sekswerkers, ervaringsdeskundigen, een klant, exploitanten, medewerkers van de gemeente Den Bosch en de MO, beleidsmakers uit andere gemeenten in de regio, Handhaving, Team AVIM, verslavingszorg, woningcorporaties, een raadslid e.a. In deze gesprekken bespraken wij de huidige situatie, de gewenste situatie, de behoefte, mogelijke oplossingen, motivatie en assets. Wij gaven hierbij ook uitleg over wat een Participatief Actieonderzoek inhoudt en wat de deelnemers bij kunnen dragen. Deze gesprekken leverden een waardevolle uitwisseling van informatie en inzichten op. Betrokkenen willen graag meer leren, meewerken en bijdragen aan een gezonde en veilige sekswerksector. De meeste interviews vonden fysiek plaats. Soms kwam het beter uit om te videobellen. Een aantal sekswerkers wilde in verband met anonimiteit liever telefonisch geïnterviewd worden. Sommige betrokkenen hebben wij gedurende het actieonderzoek meerdere keren gesproken. Soms interviewden wij een tweetal of een kleine groep deelnemers samen. We hebben aan het eind van deze fase bijvoorbeeld een keer afgesproken met vier medewerkers van de verschillende afdelingen van de gemeente. Op basis van quotes uit de interviews gingen de twee teams met elkaar in gesprek over deze uitspraken en hun visie hierop. Dit hebben wij nog een keer herhaald met alleen sekswerkers, waarbij zij ook gelegenheid hadden elkaar en ons beter te leren kennen voor we de volgende fase van het actieonderzoek ingingen.

Inzichten delen, oplossingsidentificatie, actieplan cocreatie

In de maanden mei, juni en juli hebben wij een serie van vier focusgroepbijeenkomsten georganiseerd waarin inzichten uit het actieonderzoek werden gedeeld en oplossingen werden geïdentificeerd. Hierin werd ook direct een eerste aanzet gemaakt in het samen creëren van acties.

Het doel van deze eerste bijeenkomst op 31 mei was om inzichten uit het actieonderzoek over een gezonde en veilige sekswerksector te delen, hier samen op te reflecteren en te brainstormen over oplossingen. Een ander belangrijk doel van deze bijeenkomst was om elkaar (beter) te leren kennen. Dit doen we ook door verhalen en dromen te delen. Drie onderwerpen worden tijdens deze bijeenkomst uitgelicht: 1) Een actueel beleid; 2) een samenwerkend beleid, en; 3) een transparant beleid. Volgens alle betrokkenen vormen zij de basis voor een gezonde en veilige sekswerksector.

De tweede bijeenkomst op 16 juni vindt plaats op het stadskantoor. Tijdens deze bijeenkomst staat samenwerkend beleid centraal. Medewerkers van de gemeente Den Bosch, MO, ervaringsdeskundigen en sekswerkers gaan met elkaar in gesprek over welke stappen er gezet moeten worden om vertrouwen en sekswerkerparticipatie te bevorderen, en om een structureel overleg in de regio Den Bosch/Noordoost Brabant op te zetten. Dit laatste was een van de concrete oplossingsrichtingen uit de eerste bijeenkomst. Ook tijdens deze bijeenkomst is er ruimte om elkaar beter te leren kennen en te luisteren naar elkaars verhaal. Dit zorgt voor baanbrekende inzichten bij verschillende deelnemers!

Voor de derde bijeenkomst op 27 juni zijn ook de woningcorporaties uitgenodigd. Deze bijeenkomst gaat over gezonde en veilige werkplekken. De woningcorporaties zijn een belangrijke partner als het gaat over ruimere mogelijkheden voor thuiswerken, een van de genoemde oplossingsrichtingen. Tijdens deze bijeenkomst blijkt dat alle partijen ervoor open staan hun beleid te herzien en actualiseren.

Op 4 juli ontmoeten wij elkaar nog een keer in het stadskantoor voor een bijeenkomst rond de prostitutiecontroles. Hierbij zijn ook het team AVIM aanwezig en de mensen van de gemeente die de prostitutiecontroles van hen overnemen. In deze bijeenkomst nemen we onder de loep hoe deze controles door sekswerkers ervaren worden. En kijken we ook naar andere manieren om in contact te komen met sekswerkers die risico lopen voor geweld en uitbuiting.

Helaas konden niet alle betrokkenen bij elke focusgroepbijeenkomst aanwezig zijn. Alle belangrijke partners zijn wel bij minimaal een bijeenkomst geweest en hebben ook hun betrokkenheid voor de toekomst uitgesproken. Na afloop van elke bijeenkomst werd er een verslag gedeeld met alle betrokkenen. Zodat ook de mensen die er niet bij waren op de hoogte werden gesteld van wat er was besproken. Deze verslagen zijn terug te vinden in de bijlagen bij dit rapport. Naast de focusgroepbijeenkomsten hadden wij in deze periode regelmatig individueel contact met de deelnemers. Soms was dit een appje of een kort telefoontje. Andere keren spraken we nog een keer fysiek af met deelnemers om wensen en verwachtingen goed op elkaar af te kunnen stemmen. Wij zijn ook een aantal keren aangeschoven bij het koffieuurtje voor sekswerkers uit de regio.

Het is een waardevolle serie van bijeenkomsten. Er worden belangrijke stappen gezet, alleen al door bij elkaar te komen en met elkaar in gesprek te gaan. Tijdens de bijeenkomsten worden er ook onderling contactgegevens uitgewisseld. Verschillende betrokkenen die in de

systeemexploratie aangaven lastig met de ander in contact te komen pakken dit nu gelijk op. Zo komt er gedurende de looptijd van het actieonderzoek al een sterke beweging op gang. Tegelijkertijd wordt ook duidelijk dat het uitwerken van een aantal oplossingen tot concrete actieplannen meer tijd kost. Dit kan in de korte periode van het actieonderzoek niet beslecht worden. Maar de basis hiervoor wordt in deze serie van bijeenkomsten gelegd.

Formalisatie en overdracht

Op 26 september vindt de laatste focusgroepbijeenkomst plaats. Hierin worden hoogtepunten, successen en vervolgacties gedeeld en geformaliseerd. Bijzonder is het grote aantal sekswerkers dat voor deze bijeenkomst naar het Stads kantoor van de Gemeente Den Bosch is gekomen. Iets om trots op te zijn! Mooi is het ook om te zien hoe verschillende partijen elkaar beter hebben leren kennen in de afgelopen maanden. Elkaar weten te vinden. Open en eerlijk met elkaar in gesprek zijn. Hoe het vertrouwen in elkaar groeit. En welke successen zij samen al hebben geboekt. Tijdens de bijeenkomst bespreken we de oplossingsrichtingen en de vervolgacties die hieraan gekoppeld zijn. Deze afspraken formaliseren wij in een contract, die door alle partijen wordt ondertekend. Met het laten knallen van confettiballonnen wordt een nieuwe spannende gezamenlijke aftrap kracht bijgezet! Om in gezamenlijkheid verder te bouwen aan een gezonde en veilige sekswerksector!

Monitoring en evaluatie

Op het moment van schrijven hebben de formalisatie en overdracht recent plaatsgevonden. Wij kijken met vertrouwen naar de toekomst en wij zullen dit op de achtergrond blijven volgen. Wij zullen met elkaar nog een moment prikken voor een evaluatie. Mocht er vanuit de opdrachtgever behoefte aan zijn, dan kunnen we met elkaar afstemmen of er in de toekomst nog extra inzet van de actieonderzoekers gewenst is. Bijvoorbeeld in het faciliteren van een extra focusgroepbijeenkomst of een nieuwe cyclus van actieonderzoek.

Resultaten uit het actieonderzoek

De inzichten uit de systeemexploratie hebben wij via een visualisatie met de betrokkenen gedeeld in de eerste gezamenlijke focusgroepbijeenkomst op 31 mei. De belangrijkste thema's hebben wij in de vervolgbijeenkomsten samen verder uitgewerkt en uitgediept. Zoals eerder beschreven kwam er gedurende het actieonderzoek al positieve verandering op gang! Hieronder schetsen wij een beeld van de resultaten en acties.

“Een hoogtepunt voor mij was dat dit bestaat; actieonderzoek. Hoe goed dat iedereen bij elkaar komt om het hier samen over te hebben”. (Uitspraak van een sekswerker)

Oplossingsrichtingen

In dit Participatief Actieonderzoek staat de vraag centraal: Welke plannen kunnen betrokkenen cocreëren en realiseren om een gezonde en veilige sekswerksector vorm te geven? Om deze vraag te kunnen beantwoorden hebben wij eerst geïnventariseerd wat de huidige situatie is en wat de gewenste situatie. Wij hebben alle deelnemers gevraagd wat er volgens hen nodig is voor een gezonde en veilige sekswerksector. Hierbij kwamen ook de behoeften, oplossingsrichtingen, motivatie en assets aan bod.

Alle deelnemers zijn het erover eens dat het huidige sekswerkbeleid in Den Bosch niet meer van deze tijd is en niet bijdraagt aan een gezonde en veilige sekswerksector. Een oplossing hiervoor is een **actueel beleid**, waarin niet repressie maar het contact met sekswerkers voorop staat.

Een belangrijke voorwaarde voor een gezonde en veilige sekswerksector is **samenwerking**. Niet alleen tussen de verschillende betrokken organisaties, maar bovenal samen met sekswerkers en ervaringsdeskundigen. Zij vormen een belangrijke brug naar de lokale sekswerker-gemeenschap.

Tenslotte is behalve een actueel beleid ook een **transparant beleid** belangrijk. Zodat sekswerkers weten wat hun rechten en plichten zijn, maar ook zodat zij weten waar zij terecht kunnen als zij vragen hebben.

Deze drie onderwerpen overlappen elkaar. Samen vormen zij belangrijke uitgangspunten voor een gezonde en veilige sekswerksector in Den Bosch en de regio. In de focusgroepbijeenkomsten hebben we de onderwerpen met elkaar verkend en bijbehorende acties geformuleerd. Sommige acties zijn gelijk in gang gezet, andere oplossingen vragen meer tijd en aandacht.

“Dit moment is voor mij een hoogtepunt. Dat we hier nu zitten met zoveel mensen. De eerste keer waren we met een kleine groepje en nu zitten we hier met zoveel!”. (Uitspraak van een Prostitutie Maatschappelijke Werker)

Actueel beleid

Het is hoog tijd om het beleid te actualiseren! Daar is iedereen het over eens. Een beleid waaronder sekswerkers zich welkom en beschermd voelen. Waarin sekswerk gezien wordt als werk. Waarin we spreken over sekswerk en niet over prostitutie. Dat sekswerk en mensenhandel van elkaar scheidt. In de gesprekken die wij voerden over beleid waren het uitbreiden van mogelijkheden, veilige werkplekken en de huidige prostitutiecontroles belangrijke onderwerpen.

Veilig en gezond werken

Om gezond en veilig te kunnen werken hebben sekswerkers veilige werkplekken nodig. Op dit moment zijn de mogelijkheden om te werken in Den Bosch en de regio zeer beperkt. Niet alle sekswerkers kunnen of willen in bijvoorbeeld een privéhuis werken. Dat kan zijn omdat ze daar minder verdienen, omdat ze dan afhankelijk zijn van een exploitant, omdat het hen niet genoeg flexibiliteit biedt of omdat ze simpelweg niet welkom zijn vanwege hun gender, status, postuur of leeftijd. Sekswerkers die buiten het vergunde circuit werken worden niet beschermd met de huidige regelgeving. Dit maakt hen kwetsbaar voor geweld en uitbuiting. Bij een overval of verkrachting durven zij niet naar de politie te gaan omdat zij bang zijn voor juridische en financiële consequenties of de kans om hun huis kwijt te raken. Ook de drempel om naar de GGD of prostitutie maatschappelijk werk te gaan is groot voor sekswerkers buiten het vergunde circuit. Door minder regels, bijvoorbeeld door thuiswerk toe te staan, zelfstandige escort toe te staan of de regels voor (kleine) sekswerkinrichtingen te versoepelen ontstaan er meer mogelijkheden voor sekswerkers om veilig en legaal te werken. En worden zij beschermd door wet- en regelgeving in plaats van dat dit hen juist in het verborgene duwt. Door het huidige beleid en de controles op onder andere thuiswerken is er een grote kloof ontstaan tussen sekswerkers en (overheids)instanties.

“De bijeenkomst over werkplekken was voor mij een eye opener. De voor- en nadelen van verschillende werkplekken. Wat je als sekswerker bijvoorbeeld overhoudt in een privéhuis versus wanneer je thuiswerkt”. (Uitspraak van een beleidsmedewerker)

Het huidige beleid en de huidige manier van werken hebben nadelige effecten voor de gezondheid en veiligheid van sekswerkers. Toch handelt men hiernaar. Omdat dit nou eenmaal de regels zijn. Of omdat men denkt dat de ander dit van hen verwacht. Bijvoorbeeld bij thuiswerkers:

De politie wil graag in contact komen met sekswerkers om mensenhandel tegen te gaan. Daarom voeren zij controles uit bij onder andere thuiswerkers. De politie begrijpt dat het niet helpt voor het vertrouwen als zij na een controle bestuurlijke rapportages moeten opleggen. Daarom dragen zij deze taak over aan de gemeente. Controles worden wel gezamenlijk uitgevoerd.

De gemeente wil ook graag goed contact met de sekswerkers om misstanden tegen te gaan. Zij willen de controles zo goed mogelijk uitvoeren. Maar in het beleid staat dat thuiswerken niet

mag, daarom sturen zij bestuurlijke rapportages door naar onder andere de woningcorporaties. Dat kost veel tijd en voelt wrang.

Sekswerkers die thuis werken, omdat zij niet in vergunde seksinrichtingen kunnen of willen werken, zijn bang voor prostitutiecontroles. Vaak meer dan voor foute klanten. Daarbij maken zij geen onderscheid tussen of zij gecontroleerd worden door de gemeente of de politie. Controles worden ervaren als zeer intimiderend. Wie zou er niet schrikken als er ineens een heel politieteam voor je deur staat? Daarnaast speelt altijd de grote angst dat je je huis kwijt zal raken. Of je werkplek en daarmee je inkomsten.

Woningcorporaties denken dat zij van de gemeente moeten handelen naar aanleiding van een melding. Meestal is dit de eerste keer in de vorm van een waarschuwing waarin de sekswerker wordt gemaand te stoppen met het werk. Maar de sekswerker verliest zo diens inkomen. Terwijl een woningcorporatiemedewerker zegt dat zij financiële zelfredzaamheid juist willen stimuleren. En ook willen moderniseren in hun beeld van sekswerk als legaal beroep.

Juist door thuiswerk te verbieden worden sekswerkers kwetsbaarder gemaakt voor uitbuiting en geweld. Tijdens een focusgroep deelt een sekswerker een verhaal van een collega die werd aangevallen door een klant en niet durfde te schreeuwen omdat ze bang was dat dan de politie gebeld zou worden. En ze haar huis kwijt zou raken.

Samen beleid opstellen

Door met elkaar in gesprek te gaan hebben alle betrokken meer inzicht gekregen in elkaars perspectieven en gezien dat er draagvlak is voor verandering. Tijdens de laatste bijeenkomst werd de beleidsmedewerker gevraagd wat hij nodig heeft van de deelnemersgroep om op redelijke termijn een nieuw beleid uit te werken. Zijn antwoord hierop was:

“Wat is nodig heb is dat jullie meedenken. Dat we echt in overleg een nieuw beleid opstellen. Ik wil voorkomen dat ik in mijn eentje een beleid schrijf wat jullie af mogen vinken. Ik wil echt samen een stuk opstellen”. (Beleidsmedewerker gemeente)

Leren van andere gemeenten

Naast het samen schrijven van beleid wil men ook leren van de ervaringen van andere gemeenten. In de afgelopen jaren hebben verschillende gemeenten de stap genomen om bijvoorbeeld thuiswerken toe te staan. Tijdens het actieonderzoek is de actie geformuleerd om samen naar Breda te gaan om te zien hoe het beleid daar vormgegeven is. En hoe het de gemeente Den Bosch kan helpen bij het ontwikkelen van nieuw beleid. Deze afspraak heeft inmiddels plaatsgevonden. Ook in andere gemeenten zoals Tilburg, Assen en Lelystad zijn al ervaringen met een versoepeling van regels rond bijvoorbeeld thuiswerken. Het was bovendien een van de adviezen van de Commissie Sorgdrager die hier onderzoek naar heeft gedaan in Utrecht (zie bijlage 1 Meer lezen). Internationale inspiratiebronnen zijn het Nieuw-Zeelandse beleid en België waar sekswerk recent gedecriminaliseerd is. Deze voorbeelden en ervaringen kunnen helpen bij het opstellen van nieuw beleid en het creëren van draagvlak.

Hoe zou het zijn om het contact volledig aan de sekswerkers over te laten? Dit is geen onmogelijk of gek of nieuw idee. In Nieuw-Zeeland wordt dit al uitgevoerd. In Nieuw-Zeeland worden sekswerkers niet gecontroleerd door hulpverleningsorganisaties of overheidsinstanties. Het zijn sekswerkers die dit volledig hebben overgenomen en outreachend werk doen. Zij onderhouden contacten met andere sekswerkers. Een sekswerker vertrouwt nu eenmaal eerder een andere sekswerker.

Als een sekswerker hulp nodig heeft, zijn het deze veldwerkende sekswerkers die de hulpverlening of politie inschakelen. Hier is volledig vertrouwen in sekswerkers voor nodig. Het vertrouwen groeit aan beide kanten. Misschien is het op een dag zo ver.

In België is er onlangs een nieuwe wet aangenomen, geschreven samen met sekswerkers, het tweede land ter wereld, na Nieuw-Zeeland dat sekswerkers dezelfde arbeidsrechten geeft als andere werkende mensen. In ons buurland heeft ook een organisatie die zich richt tegen arbeidsuitbuiting meegedacht aan deze wet. In ieder beroep worden migranten en vluchtelingen zonder de juiste documenten uitgebuit. Geweld vindt plaats daar waar wetteloosheid regeert. Alle mensen hebben rechten nodig, iedereen zou beschermd moeten worden tegen geweld en uitbuiting, en de politie of een hulpverlening kunnen bellen als dit nodig is, zonder de angst voor gevolgen als boetes, huisuitzettingen of deportaties.

Het betrekken van woningcorporaties

Een belangrijke vraag die speelde bij onder andere de gemeente was hoe woningcorporaties aankijken tegen het toestaan van thuiswerk. Zij zijn hierin een belangrijke partner. Uit huis gezet worden door een woningcorporatie is een grote angst van sekswerkers. In de systeemexploratie hebben wij contact gezocht met verschillende woningcorporaties. Zij waren ook aanwezig bij derde focusgroepbijeenkomst op 27 juni met betrekking tot werkplekken. Tijdens deze bijeenkomst blijkt dat alle partijen ervoor open staan hun beleid te herzien en actualiseren. Zij begrijpen dat er geen verschil hoeft te zijn als het gaat om sekswerk vanuit een woning of bijvoorbeeld een nagelstylist, zolang beide geen overlast veroorzaken. Woningcorporaties willen graag weten naar wie zij een sekswerker door kunnen verwijzen, ervaringsdeskundigen of Prostitutie Maatschappelijk werkers kunnen hier een rol in spelen.

Sekswerkers in Den Bosch hebben behoefte aan betaalbare, flexibele en veilige werkplekken. Bijvoorbeeld een plek waar zij per uur of per dagdeel een kamer kunnen huren. Nu moeten zij hiervoor uitwijken naar steden elders in het land of onvergunde locaties. Bij een bezoek aan een seksbioscoop in de stad horen wij dat zij voorheen kamers verhuurden boven hun winkel. Zij staan ervoor open dit in de toekomst weer te doen en hier met de gemeente over in gesprek te gaan. Samen met een enthousiaste sekswerker bekijken wij de kamers. De ruime kamers hebben een flinke opknappbeurt nodig. Helaas is dit op korte termijn niet haalbaar. De betreffende sekswerker blijft hierover in contact met de welwillende eigenaar.

Prostitutiecontroles

De politie en de gemeente zien prostitutiecontroles als een belangrijke manier om met sekswerkers in contact te komen. Sekswerkers zien juist een enorme afbreuk in vertrouwen in de gemeente en politie door de prostitutiecontroles. Het is een lastig onderwerp waar we niet zomaar uitkomen. Verschillende sekswerkers hebben in de focusgroepbijeenkomsten verhalen gedeeld van hoe zij prostitutiecontroles hebben ervaren en wat de gevolgen voor hen zijn geweest. Voor beleidsmakers, toezichthouders en de politie leverde dit veel eye openers op. Vanuit de politie werd toegezegd hier ook direct in het team iets mee te hebben gedaan. Buiten het actieonderzoek om is er in oktober ook een workshop georganiseerd door sekswerkers voor het politieteam. Het is heel belangrijk hier met elkaar over in gesprek te zijn!

*“Het rollenspel met de politieagent in de rol van sekswerker was voor mij een hoogtepunt!”
(Uitspraak van een sekswerker)*

De politie maakt zich zorgen over hoe zij slachtoffers mensenhandel kunnen bereiken als zij zouden stoppen met controles. In een opstelling die wij uitvoeren tijdens een focusgroep komt een antwoord naar voren. Als een sekswerker in de problemen zit, zal die eerder naar een vriendin of familielid toestappen dan naar de politie. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat zo’n vertrouwenspersoon dan de juiste informatie en hulpverleningsinstantie vindt waar het slachtoffer terecht kan? Laagdrempelige informatie en een transparant beleid is hier heel belangrijk. Ook door actieve outreach van ervaringsdeskundigen, hulpverleningsorganisaties en sekswerkers zelf kan het contact gelegd worden met slachtoffers mensenhandel. Zij zullen een brug vormen in het contact met de politie en de gemeente.

*“Het omdraaien van de rollen in het rollenspel was voor mij echt een eye opener. Ik heb hier ook direct iets mee gedaan door dit te bespreken in mijn team. Hoe komen wij over op sekswerkers?”
(Uitspraak van de politie)*

Wat als we helemaal stoppen met het uitvoeren van controles? Hoe actief voer je controles uit? Wat zou er gebeuren als je wel een controle doet om contact te leggen, maar dat dit geen bestuurlijke consequenties heeft voor de sekswerker? Dit zijn allemaal zaken die worden besproken in de focusgroepbijeenkomst. Op het moment dat het beleid wordt aangepast zal dit ook grote invloed hebben op de controles. Een thuiswerkende sekswerker hoeft dan niet meer bang te zijn om diens werk, inkomen en huisvesting kwijt te raken als consequentie van een controle. Het is een onderwerp waar de deelnemers nog niet over uitgesproken zijn. Een belangrijk resultaat in het actieonderzoek is dat men hier samen over in gesprek is!

Samenwerkend beleid

Alle deelnemers aan het actieonderzoek willen bijdragen aan een gezonde en veilige sekswerksector. Uit de systeemexploratie blijkt echter dat ze het gevoel hebben hierin op eilandjes te werken. Ze kunnen elkaar niet goed bereiken. Zelfs binnen organisaties is het lastig elkaar te vinden. Daarnaast geven sekswerkers aan meer betrokken te willen worden bij beleid. Niet alleen bij gemeentelijk beleid; ze denken ook graag mee met bijvoorbeeld hulp- en zorgverleners die zich richten op sekswerkers. Een belangrijke oplossingsrichting voor een gezonde en veilige sekswerksector is om het samen te doen! Tijdens het actieonderzoek zijn er belangrijke stappen gezet in het versterken van de sekswerkersgemeenschap en sekswerkerparticipatie. Net als in de onderlinge samenwerking. Deze worden geborgd in het kwartaaloverleg.

“De kortere lijntjes en snelle acties zijn voor mij een hoogtepunt. Bijvoorbeeld samen met de beleidsmedewerker naar Breda.” (Uitspraak van een ervaringsdeskundige)

Sekswerkerparticipatie en het versterken sekswerkersgemeenschap

Sekswerkers zelf leveren een belangrijke bijdrage aan een gezonde en veilige sekswerksector. Zij zijn de experts en weten zelf wat goed voor hen is. Zij krijgen als eerste signalen door vanuit de gemeenschap en vormen een brug tussen de sekswerkersgemeenschap, de gemeente en lokale organisaties.

In de afgelopen maanden hebben ervaringsdeskundigen samen met sekswerkers en de MO hard gewerkt aan sekswerkerparticipatie. Bijvoorbeeld in het actieonderzoek, waar bij elke focusgroepbijeenkomst meer sekswerkers aanwezig waren. Maar ook in het opzetten van een maandelijks koffie-uurtje voor sekswerkers. Ondanks beperkte tijd en financiële middelen hebben zij doorgepakt in het organiseren van een ontmoetingsplek voor sekswerkers. Behalve een vrije inloop hebben zij voor de komende maanden leuke workshops op het programma staan, waarin sekswerkers zelf hun kennis met elkaar delen. Bijvoorbeeld over online werken en weerbaarheid. Via outreach (online en offline) nodigen ze sekswerkers hiervoor uit. Via de versterkte samenwerking met de GGD zijn er ook nieuwe sekswerkers bij het koffie-uurtje aangeschoven.

Tijdens de afsluitende bijeenkomst vertelde een sekswerker wat deelname aan het koffie-uurtje voor haar betekent: “Voorheen kende ik niemand die in de seksindustrie werkte. Nu voelt het minder eenzaam en alleen. Je voelt je gesteund, ook als er iets is. Je kan alles bespreken, je kunt elkaar motiveren en versterken”. Een andere sekswerker sluit hierbij aan: “Eerst dacht ik, wat heb ik daar te zoeken? Ik ging daar kijken en voelde er zijn meer mensen die begrijpen waar je heen gaat. Er zijn zoveel verschillende sekswerkers waar je ook weer handvaten van kan krijgen. Hoe fijn dat die groep er is. Het kan zoveel bieden, nu of in de toekomst”.

Behalve dat het koffie-uurtje belangrijk voor de sekswerkers zelf is, kunnen via het koffie-uurtje ook signalen of misstanden terechtkomen bij de gemeente of andere instanties. Dit wordt duidelijk als een sekswerker tijdens de laatste bijeenkomst over haar negatieve ervaringen bij

een prostitutiecontrole vertelt. Zij durfde dit niet eerder te doen, maar voelde zich nu gesterkt dit wel te delen. Zowel de gemeente als de politie geven aan naar aanleiding van haar verhaal uit te willen zoeken wat er mis is gegaan en dit te verbeteren. Betrokken organisaties kunnen veel leren van sekswerkers. Wat uiteindelijk weer zal bijdragen aan een gezonde en veilige sekswerksector. Bovendien versterkt dit ook het vertrouwen van sekswerkers in deze instanties.

Een beleidsmedewerker: “Ik zat vol ideeën over sekswerk naar aanleiding van wat ik had gelezen in onderzoek en in de media. Ik heb tijdens het actieonderzoek veel van jullie geleerd over hoe sekswerk echt in elkaar zit”.

Ervaringsdeskundigen en sekswerkers kunnen met ondersteuning van de MO, gemeente en andere organisaties een plan van aanpak uitwerken. Daarin kunnen zij beschrijven hoe zij het veldwerk, het koffie-uurtje en hun adviesrol in de toekomst voort kunnen zetten. Om zo sekswerkparticipatie en de sekswerkgemeenschap te versterken. Om dit goed te kunnen doen hebben zij tijd en financiële middelen nodig. Dit wordt ook onderschreven in de SWIT-gids (zie bijlage 1) waarin wordt beschreven hoe sekswerkers bij kunnen dragen aan (gezondheid)interventies voor sekswerkers.

Onderlinge samenwerking

Zoals eerder beschreven is er ook de wens de onderlinge samenwerking tussen verschillende organisaties, maar ook binnen organisaties te versterken. Door elkaar te ontmoeten, met elkaar in gesprek te gaan en door contactgegevens uit te wisselen is deze samenwerking tijdens het actieonderzoek direct verbeterd. De samenwerking wordt bovendien geborgd in het kwartaaloverleg. Door de samenwerking te verbeteren kunnen heel snel veranderingen worden doorgevoerd die direct bijdragen aan een gezonde en veilige sekswerksector. Een mooi voorbeeld hiervan wordt tijdens de afsluitende bijeenkomst gegeven door de nieuwe arts van de GGD.

GGD-arts: “Tijdens de eerste bijeenkomst hoorden wij hoe sekswerkers het spreekuur ervoeren. Daar zijn we direct mee aan de slag gegaan. Het loopt nu veel beter”.

Zij vertelt dat er sinds de eerste SWARP-bijeenkomst veel is gebeurd. Zij is nu het vaste gezicht en aanspreekpunt bij het sekswerkersspreekuur, dat bovendien is uitgebreid. De samenwerking met de maatschappelijk werkers en de ervaringsdeskundigen is geïntensiveerd. Bij elk SOA-sprekuur is of een maatschappelijk werker of een ervaringsdeskundige aanwezig. Sekswerkers worden aan hen geïntroduceerd, zodat zij op de hoogte kunnen worden gesteld van het aanbod en de maandelijkse koffie-uurtjes voor sekswerkers. Zo sluiten via het SOA-sprekuur nieuwe sekswerkers aan bij het koffie-uurtjes, maar komen via het koffie-uurtje ook nieuwe sekswerkers bij de GGD terecht. Naar aanleiding van een klacht van een sekswerker die bij het koffie-uurtje naar voren kwam, heeft de arts heeft dit direct persoonlijk met de betreffende sekswerker op kunnen pakken en nog verbeterd.

Dit is slechts een voorbeeld. Ook tussen individuele sekswerkers en beleidsmakers zijn tijdens het actieonderzoek contactgegevens uitgewisseld, net als tussen medewerkers van de MO en

toezichthouders. Een ervaringsdeskundige ging samen met een beleidsmaker naar een naburige gemeente om te leren van hun ervaringen met een geactualiseerd beleid.

Naast de ontstane samenwerking tussen de verschillende organisaties en sekswerkers in de gemeente is er ook aandacht nodig voor samenwerking in de regio en landelijk. Bijvoorbeeld met klankbordgroepen in andere gemeenten in de regio, landelijke belangenverenigingen of organisaties zoals Soa Aids Nederland, Ugly Mugs, de Klachtenbalie en het CCV. Omdat sekswerkers met enige regelmaat van werkplek wisselen en ook wel eens in een andere gemeente werken dat waar zij wonen in samenwerking in de regio heel belangrijk. Bijvoorbeeld tussen hulpverleningsorganisaties en de verschillende sekswerkercollectieven in Den Bosch, Tilburg en Breda (en in de toekomst eventueel andere steden). En ook in gemeentelijk beleid. Dit draagt ook bij aan de bekendheid en het vertrouwen in de gemeente en betrokken instanties onder sekswerkers. Uiteindelijk kan Noord-Brabant als voorbeeld dienen voor heel Nederland!

Kwartaaloverleg

Alle deelnemers zijn het erover eens dat zij het ontstane contact en de samenwerking tussen de verschillende partijen niet willen verliezen als het actieonderzoek afloopt. Een van de oplossingen voor een gezonde en veilige sekswerksector die tijdens de eerste focusgroepbijeenkomst al naar voren kwam is een structureel overleg. Tijdens het actieonderzoek hebben de betrokken dit met elkaar uitgewerkt tot een concreet plan voor een kwartaaloverleg. Trekkers van dit overleg zijn een medewerker van de gemeente en een medewerker van de MO. Eens per kwartaal komen bij elkaar: MO Den Bosch (prostitutie maatschappelijk werker plus ervaringsdeskundige), Gemeente Den Bosch inzake beleid, Gemeente Den Bosch inzake toezicht en twee sekswerkers. Afhankelijk van het onderwerp zullen en kunnen nog andere partijen uitgenodigd worden, bijvoorbeeld woningcorporaties, politie, belangengroepen etc. Er wordt gewerkt met een vaste agenda, met ruimte voor iedereen om agendapunten toe te voegen. De vaste agendapunten zijn beleid, actuele ontwikkelingen en samenwerking. De eerste belangrijke taak die voor de overleggroep is vastgelegd is het actualiseren van het beleid!

Transparant beleid

Naast actueel en samenwerkend is het belangrijk dat het beleid en de sector transparant en inzichtelijk is. Dit thema is tijdens de focusgroepbijeenkomst niet uitgebreid aan de orde gekomen. Andere stappen met betrekking tot het actualiseren van beleid en intensiveren van de samenwerking gaan vooraf aan deze oplossingsrichting. Uit de interviews komt duidelijk naar voren dat er bij sekswerkers en andere betrokkenen behoefte is aan een open, eerlijk en transparant beleid. Bijvoorbeeld met betrekking tot regelgeving, maar ook waar men terecht kan met bijvoorbeeld vragen over werk, veiligheid en gezondheid. Zowel vanuit de gemeente als vanuit de andere organisaties. Sommige sekswerkers verdenken de gemeente van een dubbele agenda. Zij ervaren dat gemeente en politie op ze aan het jagen is. Een transparant beleid, open en eerlijk naar de sekswerkers, vergroot het vertrouwen van de sekswerkers. Het is belangrijk dat sekswerkers laagdrempelig toegang hebben tot informatie en ook makkelijk in contact kunnen komen met de betrokken instanties.

Een simpele flyer, poster, website of combinatie van deze middelen zou hier een oplossing in kunnen zijn. Sociale media kunnen er ook aan bijdragen dat sekswerkers makkelijk toegang krijgen tot deze informatie en hun mogelijkheden, rechten en plichten met betrekking tot sekswerk in de regio. Opnieuw kunnen sekswerkers en ervaringsdeskundigen een belangrijke brug in zijn richting de sekswerkgemeenschap. Via collega's, sociale media, online en offline veldwerk kunnen zij een dergelijke informatievoorziening onder de aandacht van sekswerkers brengen. Zij moeten ook betrokken worden bij het ontwikkelen van dergelijke informatie. Dat sekswerkers elkaar hierin kunnen ondersteunen wordt opnieuw duidelijk tijdens een focusgroepbijeenkomst. Een sekswerker vertelt dat zij van haar boekhouder tegenstrijdige informatie krijgt over sekswerk en de belastingaangifte. Waarop andere sekswerkers direct aanbieden haar hiermee te helpen.

Het is ook belangrijk dat er een onafhankelijk punt komt waar sekswerkers terecht kunnen met klachten. Dit kan een onafhankelijk vertrouwenspersoon zijn of sekswerkers kunnen worden doorverwezen naar de landelijke klachtenbalie voor sekswerkers. Ook hiervoor geldt dat deze informatie laagdrempelig toegankelijk moet zijn.

Een ander idee dat tijdens de focusgroepbijeenkomsten ter sprake kwam was het inzetten van de media om de actuele samenwerking, successen en stappen richting een actueel beleid te delen. Een krantenartikel of nieuwitem zou bovendien helpen om het koffie-uurtje en de (gezondheids)hulpverlening voor sekswerkers meer op de kaart te zetten. Tegelijkertijd kan dit bijdragen aan het destigmatiseren van het werk.

Conclusie en discussie

De vraag die in dit Participatief Actieonderzoek centraal staat luidt: Welke plannen kunnen betrokkenen cocreëren en realiseren om een gezonde en veilige sekswerksector vorm te geven?

Door hier met elkaar over in gesprek te gaan is er gedurende het actieonderzoek een belangrijke verandering in gang gezet. Deelnemers zijn het erover eens dat het voor een gezonde en veilige sekswerksector noodzakelijk is om het beleid te actualiseren. Ook is men met elkaar in gesprek over de uitvoering van prostitutiecontroles. Er zijn acties geformuleerd die nodig zijn om tot een nieuw beleid te komen. Duidelijk is dat deelnemers dit samen willen doen. Dus medewerkers van de Gemeente Den Bosch, samen met sekswerkers, ervaringsdeskundigen, hulpverleners en andere betrokkenen. In de samenwerking tussen partijen zijn concrete stappen gezet gedurende het actieonderzoek. Soms door simpelweg contactgegevens uit te wisselen en elkaar te leren kennen gedurende het traject van het actieonderzoek. Deze samenwerking is geborgd in afspraken voor een kwartaaloverleg met alle partners. Hierbij zitten naast ervaringsdeskundigen ook verschillende sekswerkers aan tafel. Zij vormen een belangrijke brug naar de sekswerkersgemeenschap. Voor sekswerkers om gezond en veilig te kunnen werken is er een belangrijke rol weggelegd voor ervaringsdeskundigen en de gemeenschap zelf. Dit kunnen zij alleen doen als zij daarin ook (financieel) ondersteund worden door de samenwerkingspartners. Zij kunnen signalen opvangen en doorgeven aan de gemeente, (hulpverlening)instanties en de politie. Wanneer deze veranderingen doorgevoerd zijn, is het ook belangrijk dat dit op een laagdrempelige, transparante manier gecommuniceerd wordt aan sekswerkers. Zodat zij ook weten wat hun rechten en plichten zijn. En waar zij terecht kunnen als zij hulp of advies nodig hebben. Op deze manier kan samen vormgegeven worden aan een gezonde en veilige sekswerksector voor alle sekswerkers in Den Bosch en de regio!

In de oriëntatieperiode kwam van verschillende deelnemers de wens naar voren om in het actieonderzoek breder te kijken dan alleen de gemeente Den Bosch. De gemeente heeft immers een regiofunctie en ook de zorg en politie werken samen in een bredere regio. Daarom hebben wij in de systeemexploratie ook mensen gesproken van buiten de gemeente. Bijvoorbeeld sekswerkers, exploitanten en beleidsmedewerkers uit regiogemeenten. Wij hebben hen ook uitgenodigd voor de focusgroepbijeenkomsten. Gedurende het actieonderzoek bleek dat de focus zowel met betrekking tot het draagvlak als de haalbaarheid toch terug bij de gemeente Den Bosch kwam te liggen. De wens om daarmee een voorbeeld te zijn voor omliggende gemeenten en hen hier in een later stadium verder bij te betrekken blijft. Om bovenstaande punten te formaliseren hebben we voor de afsluitende bijeenkomst een 'contract' opgesteld. Hierop staan de volgende afspraken vermeld:

Wij werken samen aan een gezonde en veilige sekswerksector:

- Wij werken samen aan actueel beleid
- Wij werken samen aan meer mogelijkheden om veilig (en legaal) te kunnen werken
- Sekswerkerparticipatie wordt actief ondersteund
- Wij werken samen in de regio

- Wij komen ieder kwartaal bij elkaar
- Wij werken aan vertrouwen
- Wij werken aan laagdrempelige informatie over gezond en veilig werken
- Wij inspireren anderen!
- Wij zullen ons best doen

Tijdens de bijeenkomst worden de afspraken met elkaar doorgenomen en aangevuld met het laatste punt: Wij zullen ons best doen. In het actieonderzoek zijn in korte tijd belangrijke stappen gezet. Tegelijkertijd realiseren alle betrokkenen zich dat er voor de realisatie van alle plannen nog een lange weg te gaan is. Met het tekenen van het contract delen de deelnemers ook hun contactgegevens. Zo staat niets persoonlijk contact en samenwerking in de toekomst nog in de weg. Bijzonder dat sekswerkers en beleidsmakers telefoonnummers uitwisselen!

Nawoord

Grote dank aan alle beleidsmakers, gemeenteambtenaren, zorg- en hulpverleners, ervaringsdeskundigen, politieagenten, toezichthouders, handhavers, exploitanten, woningconsulenten en aan alle andere betrokkenen die hebben bijgedragen aan een gezonde en veilige sector in Den Bosch. Jullie toewijding is onroerend. Er is een positieve verandering in beweging gezet.

Onze meest dierbare dank gaat uit aan de sekswerkers die ons het vertrouwen gegeven hebben en aan dit actieonderzoek hebben meegewerkt. Een sekswerker staat in een andere positie dan een agent, ambtenaar of hulpverlener. De ander heeft de macht. Vertrouwen kan misbruikt worden. Daarom is het zo bijzonder dat sekswerkers hun vertrouwen hebben geschonken.

Vertrouwen is de start van dit actieonderzoek en de basis van iedere samenwerking. Vreemdgaan en daarover liegen is de oorzaak van vele scheidingen. Vanwege het ontbreken van betrouwbare financiële gegevens worden bedrijven voor de rechter gesleept. Niet alle sekswerkers hadden vertrouwen, ze deden dan ook niet mee aan het actieonderzoek.

Ik werd door sommige sekswerkers gewaarschuwd voor de gemeente en de politie, dat zij dit onderzoek zouden gebruiken om meer informatie over de werkmethodes van sekswerkers in te winnen, om hun nog effectiever op te kunnen speuren, uit hun woningen te jagen, te verbannen uit de stad.

Sekswerkers vertelden hoe ze geleden hadden tijdens de coronamaatregelen, dat hun clubs en privéhuizen sloten, en ondanks dat ze belasting betaalden via de exploitant, ze geen noodsteun van de overheid kregen. In de opting-in zijn ze geen werknemer en ook geen zelfstandige en hadden ze nergens recht op. Veel sekswerkers konden de huur niet meer betalen, hun kinderen waren aan het verhongeren. Ze zagen geen andere oplossing om door te blijven werken, maar dan stiekem.

Verschillende sekswerkers begonnen te adverteren op internet. Het gebeurde soms dat ze dachten open te doen voor een klant, en dat er dan plotseling allemaal agenten in hun slaapkamer stonden. Sommigen kreeg boetes en er zijn zelfs een aantal sekswerkers hun woning krijtgeraakt.

Andere sekswerkers huurden een kamer in een hotel of chaletje op een vakantiepark om daar klanten te kunnen ontvangen. Ik hoorde over een eigenaar die erachter was gekomen en de sekswerker dreigde met zijn vuisten te gaan slaan. In een hotel werd een sekswerker midden in de nacht in haar lingerie op straat gegooid. Er stond een bericht in de krant dat er in Den Bosch een sekswerker van het balkon was gesprongen tijdens een controle. Sekswerkers waren

tijdens het verbod op sekswerk de illegaliteit in gejaagd, verbannen naar daar waar wetteloosheid regeert.

Toch zeiden sekswerkers mij niet meer terug te willen naar een bordeel. Nu konden ze hun eigen werktijden bepalen, hun eigen klanten uitkiezen en hun eigen prijzen hanteren. In een doorsnee privehuis betaalt een klant 80 euro voor een half uur, daarvan gaat de helft naar de exploitant en na aftrek belastingen houdt de sekswerker 21 of 29 euro over, ligt eraan in welk belastingtarief zij zit. (In de jaren 70 was op de Schilderstraat de prijs voor een snelle wip 75 gulden) En ik schrijf zij want doorgaans mogen alleen cisvrouwen in een bordeel werken, voor mannen en transvrouwen zijn geen legale werkplekken. En al helemaal niet voor vluchtelingen.

Ik mis de inbreng van de queer en trans vluchtelingen aan dit onderzoek terwijl ik weet dat een aantal van hen ook wel eens in de meierij van 's-Hertogenbosch werken. Hun landen wordt door de Nederlandse Immigratie- en Naturalisatiedienst als veilig gezien, maar het is daar niet veilig voor hen. Zij zullen niet de politie bellen bij een beroving of verkrachting, uit angst teruggestuurd te worden naar het land waaruit ze gevlucht zijn, voor geweld jegens hen. Criminelen weten dit helaas maar al te goed en ook in ons land zijn zij vaak slachtoffer van kwaadaardig geweld.¹ Alle sekswerkers hebben tijdens het verbod op sekswerk ervaren hoe het is om illegaal te werken.

Sekswerkers die de gemengde focusgroepen hebben gevolgd, zijn allemaal Nederlands. De sekswerkcommunity is een stuk internationaler. Sekswerkers met verschillende achtergronden delen werkplekken, gaan naar dezelfde demonstraties, vieringen en herdenkingen, ontmoeten elkaar op bijeenkomsten. Sekswerkers organiseerden eerder al liefdadigheidsbingo's voor hun collega's in nood van gesloten tippelzones. De community draagt zorg voor elkaar.

Hoer is het ergste scheldwoord voor een vrouw. Hoeren verdienen geen respect maar minachting en vernedering en zijn daarom vaak het doelwit van agressie en geweld. Uit angst houden sekswerkers daarom vaak hun werk verborgen. Dit kan eenzaam maken. Aan de andere kant is de saamhorigheid die sekswerkers onderling voelen, groot. Zij delen samen een geheim, lief en leed. Dat schept een band. Het is niet zoals je op een kantoor werkt, dat je na een jaar eens wordt uitgenodigd voor een kopje koffie bij iemand thuis.

Een aantal betrokken sekswerkers hadden goeie ervaringen en een fijn contact met de hulpverleners en ervaringsdeskundigen. Een aantal sekswerkers kwamen al op de verschillende

¹ Verder lezen: De waarheid zal mij bevrijden door Alejandra Ortiz. Het aangrijpende verhaal van een Mexicaanse vluchteling en een verslag van dromen, hoop en liefde uit een azc

koffie-uurtjes in Tilburg, Breda en Den Bosch. Gedurende het onderzoek kwamen er steeds meer sekswerkers bij.

Ambtenaren, hulpverleners en agenten en vele andere betrokkenen, bezochten de focusgroepen, en ze luisterden naar sekswerkers. Ze leefden mee met de verhalen. Ze erkenden dat er dingen fout waren gegaan en dat het tijd was om het anders te gaan doen. Ze vertrouwden op de deskundigheid van sekswerkers. De harten openden. Er werd vertrouwen teruggeven. De samenwerking groeide.

Meestal mogen sekswerkers wel meepraten, maar er wordt niet naar ze geluisterd. Het gebeurt zo vaak, nadat sekswerkbeleid geschreven is, er bijeenkomsten worden georganiseerd waarin sekswerkers advies mogen komen geven, op sekswerkbeleid dat al klaar is. De invoering van de Wet Regulering Sekswork, waardoor meer sekswerkers de illegaliteit in worden gejaagd, is het verdrietige voorbeeld hiervan; ondanks de negatieve adviezen van sekswerkers, onderzoekers en wetenschappers tijdens verschillende ontmoetingen met ministers, heeft ons kabinet besloten toch de WRS in te gaan voeren.

In Den Bosch wordt de kennis, ervaring en expertise van sekswerkers voortaan meegenomen, vóórdat nieuw beleid ontwikkeld wordt. Sekswerkers denken actief mee met het nieuw te vormen beleid, vanaf het allereerste begin. Sekswerkers zijn degenen die het allergrootste belang hebben bij een sector waar alle sekswerkers veilig zijn. Zij zijn ook degenen die deze wereld het beste kennen.

Mischa

Bijlage 1 Verder lezen

Aidsfonds (2018). Sekswerk, stigma en geweld in Nederland.

Soa Aids Nederland (2018). De legale façade. Sekswerkbeleid: hoe kan het anders?

Soa Aids Nederland (2018). SWIT. Een toolkit voor seksuele gezondheidsprogramma's in Nederland.

Commissie Sorgdrager (2022). Sekswerk in Utrecht. Open, anoniem en nooit ongezien: van repressief naar inclusief. In opdracht van de gemeente Utrecht.

Eelderink, M. (2021). Handboek Participatief Actieonderzoek. Samen bouwen aan een betere wereld.

SWARP (2020). Sekswerk en stigma in Tilburg. Samenwerken aan positieve verandering via Participatief Actieonderzoek.

Bijlage 2 Verslagen van de focusgroepbijeenkomsten

Terugblik focusgroepbijeenkomst 1 Een gezonde en veilige sekswerksector

Op dinsdagmiddag 31 mei kwamen wij voor het eerst bij elkaar op de zolder van Huis73 in Den Bosch. Hierbij waren aanwezig: medewerkers van de MO, GGD, ervaringsdeskundigen en sekswerkers. In dit verslag blikken we terug op deze bijeenkomst en kijken wij vooruit naar de volgende bijeenkomst.

Doel van de bijeenkomst

Het doel van deze eerste bijeenkomst was om inzichten uit het actieonderzoek over een gezonde en veilige sekswerksector te delen, hier samen op te reflecteren en te brainstormen over oplossingen. Een ander belangrijk doel van deze bijeenkomst was om elkaar (beter) te leren kennen.

Wat hebben we gedaan

Na een gezellige inloop met koffie, thee en lekkere koekjes van Huis73 starten we de gezamenlijke bijeenkomst. Een van de deelnemers vraagt toelichting met betrekking tot de partijen die vandaag niet aanwezig zijn. Zij worden gemist! We spreken af later samen te sparren over hoe we er de volgende keer voor kunnen zorgen dat we compleet zijn. Nadat Minke het programma toe heeft gelicht, trapt Mischa af met korte, speelse opdrachten waarin de aanwezigen op verschillende volgordes moeten gaan staan. Leuk en interessant om te kijken hoe de groep hier vorm aan geeft en met elkaar samenwerkt. Om elkaar nog beter te leren kennen bespreken we in tweetallen waar ieder trots op is. Tijdens het gezamenlijk rondje worden er mooie verhalen gedeeld. Wat een groep geweldige mensen, om trots op te zijn!

Vervolgens deelt Minke aan de hand van een tekening de belangrijkste inzichten uit het actieonderzoek tot zover. Eerst blikken we terug op wat er voorafging aan het actieonderzoek en op wat wij de afgelopen maanden gedaan hebben. Gesprekken met meer dan 30 verschillende deelnemers leveren een waardevolle uitwisseling van informatie en inzichten op. Betrokkenen willen graag meer leren, meewerken en bijdragen aan een gezonde sekswerksector. Deze gesprekken zijn een eerste waardevolle stap.

Drie onderwerpen worden uitgelicht: 1) Een actueel beleid; 2) een samenwerkend beleid, en; 3) een transparant beleid. Volgens alle betrokkenen vormen zij de basis voor een gezonde en veilige sekswerksektor. Deze thema's overlappen elkaar en hangen met elkaar samen. Destigmatisering, beleid zonder oordeel, is een ander belangrijk thema.

Iedereen is het met elkaar eens dat het tijd is voor een nieuw, geactualiseerd beleid. Belangrijk is dat sekswerkers zich welkom voelen en beschermd worden door beleid, dat sekswerk werk is, dat sekswerk en mensenhandel van elkaar gescheiden worden en dat we spreken over sekswerk en niet over prostitutie. Veelgenoemde onderwerpen zijn mogelijke (uitbreiding van) werkplekken/mogelijkheden voor sekswerkers in de regio en hoe omgegaan wordt met controles. In een latere fase is het belangrijk om gezamenlijk draagvlak te creëren bij de gemeenteraad voor een geactualiseerd beleid.

Samenwerking is een belangrijk terugkerend thema. Zowel binnen verschillende organisaties als tussen de verschillende partijen die betrokken zijn bij dit onderwerp. Elkaar beter leren kennen leidt tot meer inzicht en begrip, betere ideeën, je kunt elkaar aanvullen en versterken. Sekswerkers moeten hierin centraal staan. Daarom is het belangrijk dat er ingezet wordt op een sterke sekswerkgemeenschap in de regio. Ervaringsdeskundigen spelen hierin een grote rol. Met het maandelijkse koffie-uurtje zijn de eerste mooie stappen hier inmiddels ingezet. Sekswerkers meedenken over gemeentelijk beleid en andere organisaties adviseren. Dit gebeurt al tijdens deze eerste focusgroepbijeenkomst, mooi om te zien! Samenwerking is niet alleen belangrijk binnen de gemeente of regio, maar ook landelijk. Behalve kennis en inspiratie, zorgt dit ook voor vertrouwen en bekendheid met het Bossche beleid in de gemeenschap.

Naast actueel en beschermend is het belangrijk dat het beleid en de sector transparant en inzichtelijk is. Dus toegankelijke en heldere informatie over wat de regels zijn en waar sekswerkers terecht kunnen. Laagdrempelige toegang tot gemeente, hulpverlening en de

politie zijn belangrijk. Opnieuw dragen samenwerking en het betrekken van de sekswerkgemeenschap hieraan bij.

Aanwezig bij de focusgroepbijeenkomst herkennen en onderstrepen de inzichten uit het actieonderzoek. Dat was ook de bedoeling. Voor wij deze onderwerpen samen verder uitwerken vragen wij de deelnemers hun wensen voor sekswerkers in de regio op een post it op de visualisatie te plakken. Terugkerende dromen zijn meer goede werkplekken, sekswerk als gewone baan en werken zonder angst of taboe.

Na een korte pauze gaan we samen aan de slag om ideeën voor positieve verandering concreet te maken! Dit doen we in twee teams door drie keer de vraag hoe? te stellen. Het teams met de meeste ideeën wint. Uit deze korte competitieve brainstorm komen mooie eerste oplossingen naar voren met betrekking tot alle belangrijke onderwerpen. Van een eigen (seks)club, een kletsbus, via flyers in alle talen en adverteren voor gratis soa-uitstrijkjes op sekswerksites, tot structurele overleggen voor betere samenwerking. De basis hiervoor wordt hier gelegd. Er liggen mooie ideeën klaar om samen verder uit te werken.

Alle aanwezigen zijn het erover eens dat wij de gemeente, zowel de afdelingen Zorg en Veiligheid als de toezichthouders, nodig hebben om samen plannen uit te werken voor een gezonde en veilige sekswerksector. Een sekswerker stelt voor om de volgende keer samen te komen op het gemeentehuis! Hierna sluiten we deze bijeenkomst gezamenlijk af.

Terugblik Focusgroepbijeenkomst 2 Samenwerkend beleid

Afgelopen donderdag hadden wij weer een mooie focusgroepbijeenkomst met medewerkers van de Gemeente Den Bosch, MO, ervaringsdeskundigen en sekswerkers. Helaas kon de GGD er niet bij zijn. Centraal in deze bijeenkomst stond het thema samenwerking. Het was een fijne middag waarin persoonlijke verhalen werden gedeeld. De bijeenkomst liet ons ervaren waarom het zo belangrijk is om samen te werken. Het leidt tot wederzijds begrip en geeft ons meer inzicht in de ervaren problemen en de mogelijkheden tot verbetering!

De start

Na het kortste voorstelrondje ooit vertelden alle deelnemers wie zij bewonderden en waarom. Mooie eigenschappen werden genoemd die ook veel zeggen over de drive en het doorzettingsvermogen van de groep die aanwezig was. Daarna blikten we gezamenlijk terug op de vorige bijeenkomst en de belangrijkste inzichten van het actieonderzoek. Na een introductie op het thema samenwerking gingen we speeddaten. Met op de achtergrond de favoriete nummers van de deelnemers bespraken we onder tijdsdruk in tweetallen wat je zelf wilde doen om de samenwerking rond sekswerk in de regio te verbeteren. Dit leidde na afloop tot een mooi groepsgesprek.

Samenwerken

Alle deelnemers willen graag samen werken aan een gezonde en veilige sekswerksector. Zowel sekswerkers als hulpverleners willen graag actief meedenken en meewerken aan beleid. Ook vanuit de gemeente wil men de kloof dichten tussen sekswerkers en de gemeente. Zo kunnen zij ook uitleg geven bij het huidige beleid. We willen samen vormgeven aan beleid dat bijdraagt aan een gezonde en veilige sekswerksector, in plaats van dat het sekswerkers verder van de overheid afdrijft en daarmee juist onveiliger maakt. Ervaringen die sekswerkers ter plekke delen zorgen voor nieuwe (baanbrekende) inzichten bij een beleidsmaker. Tegelijkertijd kunnen zij ook vertellen waar zij tegenaan lopen. Wat zijn de mogelijkheden om op gemeentelijk niveau veranderingen door te voeren, als je te maken hebt met landelijke kaders en andere partijen zoals woningcorporaties en de politie. Men is het met elkaar eens dat er nog veel werk te doen is, dat er ook verschillende inzichten mogen zijn, maar dat we het vooral samen (met sekswerkers) moeten doen.

Road to progress

Hoe we dit samen gaan doen werken we na de pauze uit op drie tafels. Met een 'road to progress' werken we samen uit welke stappen gezet moeten worden om drie oplossingsrichtingen te bereiken. Daarbij brengen we ook in kaart wat dit oplevert en wat mogelijke beren op de weg kunnen zijn.

Vertrouwen

Bij de tafel over het opbouwen van vertrouwen gaat het vooral over eerlijkheid en transparantie vanuit de gemeente naar sekswerkers toe. Bijvoorbeeld met betrekking tot het doel van controles en het beleid. Contact en open communicatie zijn belangrijke waarden. Om dit te bereiken moet er beter en makkelijker contact komen tussen sekswerkers en de gemeente, luisteren naar elkaar, aandacht voor de persoon, een andere insteek van controles, loskoppelen van sekswerk en mensenhandel, een website met alle informatie bij elkaar.

Sekswerkerparticipatie

Tijdens de bijeenkomst werd al duidelijk hoe belangrijk sekswerkerparticipatie en een klankbordgroep voor sekswerkers is. Door dit te bevorderen wordt de saamhorigheid onder sekswerkers in de regio vergroot, wordt het isolement doorbroken, vinden sekswerkers steun en kunnen zij zich manifesteren met 1 stem. Bovendien vormen zij een belangrijk kanaal voor de gemeente en horen ze geluiden die anders niet gehoord worden. Hobbels hierin zijn dat het niet makkelijk is sekswerkers te bereiken, zeker omdat de regio zo groot is. Het koffie-uurtje is een mooi uitgangspunt voor een klankbordgroep. Het is belangrijk dat het een onafhankelijke groep is, voor en door sekswerkers, op een laagdrempelige gezellige locatie met enthousiaste toegankelijke kartrekkers. Om de klankbordgroep neer te zetten als merk, zichtbaar te zijn op sociale media, actief veldwerk te kunnen doen (zowel online als langs clubs) is er tijd en geld nodig. Een leuk idee was om met een artikel in de krant aandacht te vragen voor zowel het actieonderzoek en de hernieuwde samenwerking tussen alle partijen, als voor de klankbordgroep! De klankbordgroep moet een belangrijke rol krijgen in het structureel overleg.

Structureel overleg

Een idee dat in de vorige bijeenkomst al werd genoemd om de samenwerking tussen alle partijen en sekswerkers concreet te maken is een structureel overleg. Aan deze tafel wordt dit concreter gemaakt. Deelnemers willen graag een basisoverleg met een kerngroep met gemeente (zowel de afdelingen veiligheid als zorg als toezichthouders), RUPS/PMW, GGD, politie en sekswerkers/klankbordgroep. Op uitnodiging kunnen hierbij aansluiten: woningcorporaties, jeugdzorg, exploitanten, hoteleigenaren, klanten etc. Het doel van het overleg is samenwerking, veiligheid voor sekswerkers, uitbuiting en misstanden tegengaan. Een eerste opdracht kan bijvoorbeeld zijn het samen vormgeven van nieuw beleid. Afhankelijk van de opdrachten die er liggen kan men een keer per kwartaal of half jaar samenkomen. Het is belangrijk dat iedereen echt gemotiveerd is om zich te verbinden aan het structureel overleg.

Het structureel overleg zou plaats kunnen vinden op het Stadskantoor en er moet een vast aanspreekpunt/regisseur zijn. Dit zou iemand van de gemeente kunnen zijn, eventueel samen met een sekswerker of iemand van PMW. Omdat de input van sekswerkers in het structureel overleg zo belangrijk is, moet er een vergoeding zijn voor de input en expertise van sekswerkers die in hun eigen tijd naar het overleg komen.

Afsluiting

Als alle tafellakens gevuld zijn met mooie ideeën bespreken we deze nog kort plenair.

In de komende weken gaan we samen met jullie kijken hoe we bovenstaande nog concreter kunnen maken. Bij de afsluiting blijkt dat alle deelnemers erg blij zijn met elkaar in gesprek te zijn. Een sekswerker benoemt dat ze het fijn vindt om te merken dat de gemeente hiervoor open staat. Ook bij de gemeente heeft deze bijeenkomst geleid tot nieuwe inzichten en meer bewustzijn: “Puzzelstukjes vallen op hun plaats”. Iedereen is geïnspireerd om dit voort te zetten en vanuit hier verder te gaan en samen sekswerk veiliger te maken.

Terugblik Focusgroepbijeenkomst 3 Werkplekken

Op maandag 27 juni kwamen wij samen in het mooie stadhuis. Voor deze bijeenkomst waren ook de Bossche woningcorporaties uitgenodigd. Fijn dat zij in groten getale waren gekomen om met ons en met elkaar over dit onderwerp in gesprek te gaan!

Gezonde en veilige werkplekken?

Na een korte kennismaking inventariseren wij met elkaar de voor- en nadelen van verschillende werkplekken. Er zijn veel manieren om sekswerk te doen. In een privéhuis wacht de sekswerker in een woonkamer op klanten. In een club drinkt de sekswerker flesjes champagne met klanten. Veel werkplekken zijn door de jaren heen gesloten in Den Bosch. Er is geen tippelzone meer, de ramen zijn dicht en ook het aantal massagesalons, privéhuizen en clubs daalt steeds verder. Als sekswerkers zelfstandig werken, hebben zij veel meer vrijheid. Sekswerker bepalen hun eigen werktijden en kiezen hun eigen klanten en maken hun eigen prijzen. In de regio nog maar weinig vergunde werkplekken over. Niet iedere sekswerker is hier welkom. Sommige sekswerkers vinden het fijn om met collega's op een vergunde werkplek te werken. Andere sekswerkers zouden graag vanuit huis of als escort willen werken; zij vinden het jammer dat dit nu niet mag. Een uitbreiding van de mogelijkheden om te kunnen werken als sekswerker in de regio Den Bosch is wenselijk. Zo kan iedereen een eigen keuze maken met betrekking tot een gezonde en veilige werkplek. En heel belangrijk: zodat sekswerkers ook naar de politie, gemeente of een hulpverlener durven te gaan als ze problemen hebben. Er wordt een schrijnend verhaal gedeeld van een sekswerker die door een klant werd aangevallen in haar eigen huis. Zij durfde niet te schreeuwen omdat ze bang was dat de burens dan de politie zouden bellen en zij haar huis zou worden uitgezet. Behalve thuiswerk en escort toestaan zonder vergunning is er ook behoefte aan kamers die sekswerkers zelfstandig kunnen huren

om hun klanten te kunnen ontvangen. Hiervoor is al een mooie lijn uitgezet ten tijde van dit actieonderzoek!

Thuiswerken en contact

Na de pauze deelt een sekswerker haar verhaal hoe zij bijna haar woning uit werd gezet na een prostitutiecontrole. Terwijl zij sekswerk oppakte als kans om haar schulden af te betalen na een lastige periode, dreigde zij na controle juist verder in de problemen te raken. Er volgt een mooi gesprek over de mogelijkheden voor woningcorporaties om thuiswerkers te behandelen als andere kleine ondernemers die vanuit huis werken, zoals een nagelstylist of masseuse. De vraag wordt ook teruggedraaid bij de gemeente; moet een woningcorporatie niet handelen naar aanleiding van een bestuurlijke rapportage? Zowel de gemeente als de corporaties voelen een grote verantwoordelijkheid richting hun bewoners en geven aan mensenhandel niet te willen 'faciliteren'. We spreken hoe we dit kunnen ondervangen, bijvoorbeeld door nauwe samenwerking met de sekswerkersgemeenschap en hulpverlening en heldere en transparante informatie. Prostitutie Maatschappelijk Werk geeft aan graag mee te denken of in gesprek te gaan met bewoners waar woningcorporaties zich zorgen over maken. Op dit onderwerp zullen wij in de volgende bijeenkomst ook terugkomen.

Afsluiting

We sluiten de bijeenkomst af met een goed gevoel. Het is goed om met elkaar in gesprek te zijn en te merken dat verschillende partijen open staan voor nieuw beleid. Het is fijn om daarbij de verhalen te horen van ervaringsdeskundigen. De aanwezigen zouden ook graag de ervaringen horen van gemeenten waar men het beleid ten opzichte van thuiswerken al veranderd heeft. Het is geruststellend om te horen dat woningcorporaties sekswerkers niet meer zomaar uit hun woning zetten. Als er casussen zijn wordt Prostitutie Maatschappelijk Werk graag betrokken. Naast de mogelijkheid voor thuiswerken zonder vergunning moet er ook ingezet worden op andere gezonde en veilige werkmogelijkheden.

Terugblik Focusgroepbijeenkomst 4 Prostitutiecontroles

Op 4 juli ontmoeten wij elkaar weer in het stadskantoor voor een bijeenkomst rond de prostitutiecontroles. Hierbij is ook het team AVIM aanwezig en de mensen van de gemeente die de prostitutiecontroles van hen overnemen. Prostitutiecontroles en de consequenties die hieruit voortvloeien zijn een veelbesproken onderwerp geweest in het actieonderzoek. Terwijl de insteek van de controles contact met de sekswerkers en het tegengaan van mensenhandel zijn, zorgt het ook voor afstand tussen de sekswerker en de gemeente/politie. Vandaag gaan we hier verder met elkaar over in gesprek.

Inzichten

We beginnen met een korte samenvatting van wat er in de interviews is gezegd met betrekking tot de prostitutiecontroles. Wat positief opvalt is dat alle partijen hier met een open houding in staan, een veilige sector na willen streven, hier ervaringsdeskundigen bij worden ingezet en er ruimte is voor verbetering. Wat niet goed gaat is dat er geen duidelijke informatie is met betrekking tot wat er wel en niet mag, dat er soms gevraagd wordt naar een paspoort of vergunning in plaats van hoe het gaat, dat er naar elkaar gewezen wordt met betrekking tot het handhaven op regels en dat iedereen op hun eigen eilandje zit in plaats van dat men zorgt voor verbinding. De aanwezigen herkennen de geschetste situatie en staan open voor verandering. Een eerste stap hierin wordt vandaag gezet door hier met elkaar over in gesprek te gaan en ervaringen uit te wisselen! Wij doen dit door eerst met elkaar een controle na te spelen, waarbij de sekswerkers dit keer de politiepet opzetten en de politie gecontroleerd wordt.

Gevolgen controles

De ervaring is dat een controle altijd intimiderend is, ook al doet men haar best om de betreffende sekswerker gerust te stellen en uitleg te geven. Daarbij is het voor iedereen heel dubbel om met een controle een helpende hand te willen aanreiken, terwijl de harde consequenties voor een sekswerker is dat hij of zij diens huis, uitkering of inkomstenbron kwijtraakt. Wat als je helemaal stopt met controles? Wat als je wel controles uitvoert om te vragen hoe het gaat, maar hier geen verdere consequenties uit voortkomen (huisuitzetting, uitkeringsinstantie op de hoogte brengen?). Een oplossing die wordt aangedragen is om via casusoverleg na bijvoorbeeld een controle te kijken of een sekswerker hulp nodig heeft en er kan worden afgezien van handhaving op de regels. Hiermee komen we terug op hoe belangrijk het is om samen te werken voor een gezonde en veilige sekswerksector. De sekswerkergemeenschap kan hier in samenwerking met Prostitutie Maatschappelijk Werk een belangrijke rol in spelen. Het is ook belangrijk dat hierbij migrantensekswerkers niet worden vergeten, zij hebben weinig rechten binnen het huidige systeem.

Casus

Met een opstelling spelen we een casus na van een jonge vrouw die uitgebuit wordt. Zij deelt haar problemen eerder met een goede vriendin dan met de politie die plotseling voor haar neus staat. (Waar) kan de vriendin de juiste informatie of hulp vinden om vriendin uit de uitbuitingssituatie te halen? Hier komt transparante, betrouwbare en vindbare informatie met betrekking tot sekswerk en hulpverlening in de regio opnieuw terug. Waarbij het belangrijk is dat de kloof tussen sekswerkers en politie/gemeente/hulpverleningsinstellingen verkleind wordt in plaats van vergroot. Tegelijk zien partijen dat prostitutiecontroles soms wel kunnen zorgen voor contact en een brug richting hulpverlening. Het is echter lastig om de nadelen van

deze insteek te meten. Uit het actieonderzoek blijkt dat het wantrouwen bij sekswerkers in de regio richting de politie en de gemeente groot is.

Afsluiting

In een afsluitend rondje blikken we terug op deze bijeenkomst en kijken we ook vooruit naar het vervolg. Verschillende deelnemers geven aan opnieuw veel geleerd te hebben in deze bijeenkomst. Het is belangrijk met elkaar in gesprek te zijn. Tegelijkertijd wordt er ook gesteld dat we er nog niet zijn. Het is belangrijk de genoemde oplossingen, structurele samenwerking, het betrekken van sekswerkers en hulpverleners bij beleid etc. vast te leggen in beleid. Tijdens de focusgroepbijeenkomsten is duidelijk geworden dat hiervoor draagvlak is bij de betrokken partijen. Vervolgens moet hier ook draagvlak voor worden gecreëerd bij de gemeenteraad. Daarvoor is het voor de gemeente ook belangrijk dat de uitkomsten van het actieonderzoek worden vastgelegd op papier. Intussen zijn in deze bijeenkomst weer mooie ervaringen gedeeld, contactgegevens uitgewisseld en wordt er zo hard gewerkt aan positieve verandering met betrekking tot een gezonde en veilige sekswerksector.